

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Іщенко Н.М.

_____ 2020__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС КУЛЬТУРИ»

Спеціальність 061 «Журналістика»

Розробник

Завідувач кафедри розробника
Завідувач кафедри
спеціальності 061 Журналістика
Гарант освітньої програми
спеціальності 061 Журналістика
Декан факультету політичних наук
Начальник НМВ

Броннікова Л.В.

Мейжис І.А.

Тулузакова О.Г.

Фінклер Ю.Е.

Шевчук О. В.

Шкірчак С.І.

Броннікова Л.В.
Мейжис І.А.
Тулузакова О.Г.
Фінклер Ю.Е.
Шевчук О. В.
Шкірчак С.І.

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Назва дисципліни	Медійний дискурс культури	
Галузь знань	06 «Журналістика»	
Спеціальність	061 «Журналістика»	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	6 курс	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	11	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	20	
	10	
	60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

Розділ 2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

XXI ст. спонукає по-новому обмірковувати соціальний статус культури, перспективи, пріоритетні напрямки та тенденції її розвитку. Масові медіа є посередниками між соціальними об'єктами в інформаційному просторі. Вони відображають культуру, а тому заслуговують на особливу увагу. Досліджуючи медіа тексти, ми стаємо водночас творцями та співтворцями дискурсу, а це у певній ситуації спілкування забезпечує найбільший ефект у досягненні комунікативних завдань.

Медіа-дискурс (або дискурс масової інформації) — це зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними чинниками тощо, він є найбільш актуальним в сучасному медіапросторі, адже відображає не тільки комунікативно-інформаційні, а й політичні, економічні, культурні настрої та тенденції сучасного соціуму. Отже, медійний дискурс — це глобальна всеохоплююча категорія сучасного комунікативного дискурсу, яка виступає певним фоном та в якому відображаються актуальні настрої суспільства в різних сферах діяльності — політиці, економіці, культурі.

Мета курсу полягає у вивченні специфіки медіа-дискурсу як певного типу дискурсу, виокремленого з опертям на сферу функціонування. Дана навчальна дисципліна у якості такої сфери передбачає культуру соціуму.

Курс «Медійний дискурс культури» виконує такі **завдання**:

- ознайомити студентів з основами теорії дискурсу;
- сформувати у студентів уявлення щодо концептуальних засад сучасних досліджень мов медіа - дискурсу радіо, телебачення, газет та Інтернету;
- надати знання щодо основних теорій медіа-дискурсу, базових понять і термінів лінгвістичного аналізу,
- сприяти практичному засвоєнню теоретичного матеріалу у вигляді вправ з аналізу і створення медіа-текстів.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на формування компетентностей:

Фахові компетентності	ФК1	Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності
	ФК2	Здатність оцінювати отримані знання з погляду можливості їх застосування у професійній діяльності

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Медійний дискурс культури» покликаний поглибити культурологічні знання студентів, які вони вже одержали в ході вивчення комплексу фахових дисциплін. Матеріал курсу також органічно пов'язаний з іншими новітніми спеціалізованими предметами («Інтернет-журналістика», «Іміджологія», «Реклама і PR» тощо). Завдяки такому мультидисциплінарному підходу у студентів є можливість стати фахівцями дуже широкого профілю, отримуючи фахові знання про всі канали медіакомунікації.

2.3. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- основи теорії культурології та етапи її розвитку в межах окремих історичних епох,
- визначення поняття «дискурс» та його характеристики, ознаки, основні різновиди,
- класифікації основних типів медіадискурсу,
- методи аналізу медійного дискурсу культури,
- місце журналістики в системі культурної комунікації,
- сучасні тенденції у культурному розвитку людства.

Крім того, студенти мають набути таких навичок як:

- навички аналізу соціокультурних складових розвитку соціуму і особистості;
- здатність застосувати набуті знання в майбутній фаховій діяльності;
- проводити лінгвістичний аналіз медіа-текстів;
- стилізувати тексти у відповідності до вимог медіа-дискурсу;
- вміння орієнтуватися в основних світових та вітчизняних культурологічних проблемах.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають вміння:

ПРН25	Генерувати інформаційний контент
ПРН 26	Створювати інформаційний продукт
ПРН 23	Оцінювати отримані знання з погляду можливості їх застосування у професійній діяльності

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
1	Медійний дискурс: визначення, характеристики, ознаки	2	2	5
2	Масово-інформаційний дискурс як багатоаспектне явище сучасного суспільства	2	-	5
3	Діалогічність масмедійного дискурсу.	2	2	5
4	Методи аналізу медійного дискурсу культури	2		5
5	Журналістика в системі культурних комунікацій	2	2	5
6	Сучасна журналістика і культура	2	-	5
7	Сучасні ЗМІ в контексті медіаглобалізації	2	2	5
8	Інформаційне забезпечення культури	2	-	5
9	ЗМІ в системі матеріальної і духовної культури	2	2	5
10	Журналістська культура і світогляд	-	-	5
11	Культурологічний аспект освоєння дійсності: дискурсивна практика.	2	=	10
Всього за курсом		20	10	60

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№ лекції	Кількість годин	Тема лекції	Ключові питання, які розглядаються
Лекція	2	Медійний	Соціальний статус культури початку ХХІ

1		дискурс: визначення, характеристики, ознаки	ст. , перспективи, пріоритетні напрямки та тенденції її розвитку. Масові медіа як посередники між соціальними об'єктами в інформаційному просторі. Дві складові масмедійного дискурсу: поняття «медіа» і «масова комунікація».
Лекція 2	2	Масово-інформаційний дискурс як багатоаспектне явище сучасного суспільства	.Поняття медійного дискурсу та його ознаки: 1) конститутивні ознаки; 2) ознаки інституціональні; 3) нейтральні ознаки. Мета, цінності, тематика медійного дискурсу культури.
Лекція 3	2	Діалогічність масмедійного дискурсу.	Основні ознаки масмедійного дискурсу : 1) групове співвіднесення (адресант поділяє погляди і ціннісні орієнтири своєї групи); 2) публічність (відкритість, орієнтованість на масового адресата); 3) діссенса орієнтованість (створення положення діссенса - протиріччя, незгоди - з подальшою дискусією); 4) масова спрямованість (цілеспрямований вплив на кілька груп одночасно) . Специфічні характеристики медійного дискурсу : атональність, діалогічність, оцінність / емоційність.
Лекція 4	2	Методи аналізу медійного дискурсу культури	Відсутність єдиної системи загальноприйнятих методів дискурс-аналізу. Потреби і можливості аудиторії як один з методів аналізу медійного дискурсу культури.
Лекція 5	2	Журналістика в системі культурних комунікацій	Специфіка інформації в соціокультурних комунікаціях. Масове суспільство, масова культура, масовий споживач як виклики для журналістики. ЗМІ як самостійне культурне явище.
Лекція 6	2	Сучасна журналістика і культура	Соціокультурна динаміка, яка виражається у змінах взаємин таких елементів системи як цінності та знання, реальність та моделювання майбутнього, технічний і естетичний потенціал діяльності, утилітарність і гра, та журналістика.
Лекція 7	2	Сучасні ЗМІ в контексті	Завдання ЗМІ у сучасній культурі. ЗМІ як носії цінностей масової культури. Нові

		медіаглобалізація	форми організації інформації у сучасному культурному медіадискурсі. Мультикультурний соціальний простір.
Лекція 8	2	Інформаційне забезпечення культури	Сучасне культурне життя як сукупність інформаційних потоків та різноманітних комунікативних механізмів. Інтернет як своєрідна інформаційно-комунікаційна площа.
Лекція 9	2	ЗМІ в системі матеріальної і духовної культури	Творчий продукт журналістської діяльності в контексті матеріальної і духовної культури. Сучасна журналістика як частина духовної культури суспільства. Особливості інформаційного глобалізму.
Лекція 10	2	Культурологічний аспект освоєння дійсності: дискурсивна практика	Особливості культурологічного пізнання світу і ЗМІ. Місце ЗМІ в системі аксіологічного пізнання світу. ЗМІ і проблеми формування світогляду.

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№ Семінару	Кількість годин	Тема семінару	Ключові питання, які розглядаються
Семінар 1	2	Сутність та ознаки медійного дискурсу культури	1. Комплекс ознак та елементів масово-інформаційного дискурсу (конститутивність, інституційність, нейтральність). 2. Поняття вартісного орієнтиру в контексті масмедійного дискурсу. 3. Мета, цінності, тематика медійного дискурсу культури
Семінар 2	2	Діалогічність масмедійного дискурсу	1. Медійний дискурс як типова ситуація масової комунікації. 2. Учасники масмедійного

			дискурсу культури (монолог, діалог, полілог). 3.Діссенса орієнтованість медійного дискурсу культури.
Семінар 3	2	Журналістика в системі культурних комунікацій	1.Специфіка інформації в соціокультурних комунікаціях. 2.Концепції масової культури і журналістика. 3.Концептосфера суспільства масової культури і масова комунікація.
Семінар 4	2	Сучасні ЗМІ в контексті медіаглобалізації	1. Нові форми організації інформації. 2. Медіакультура як комунікація, що забезпечує діалог культур. 3. Мультикультурний соціальний простір
Семінар 5	2	ЗМІ в системі матеріальної і духовної культури	1.Творчий продукт журналістської діяльності в контексті матеріальної і духовної культури. 2.Сучасна журналістика як частина духовної культури суспільства. 3.Особливості інформаційного глобалізму.

4.3 Тема для творчої самостійної роботи

ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРС ЯК ПРИНЦИПОВО ПОСТМОДЕРНЕ ЯВИЩЕ

А : Теоретичні питання

1. Класифікації типів інтернет-комунікації.
2. Вплив інтернет-простору на комунікативні процеси. Специфіка веб 2.0.
3. Постмодерні ознаки інтернет-комунікації.
4. Види інтернет-жанрів.
5. Охарактеризуйте явище гібридизації мовлення в інтернет-просторі.
6. Як впливає інтерактивність веб 2.0 на комунікацію?
7. Окресліть характеристики постмодерну у культурі.
8. Проаналізуйте, як саме характеристики постмодерну виявляються в інтернет-комунікації.

Б : Практичне завдання

Виявіть ознаки культури постмодерну в одному з інтернет-жанрів (за вибором).

5. Підсумковий контроль

5.1. Питання підготовки до заліку

1. Що таке дискурс?
2. Назвіть українських дослідників дискурсу. Які саме дискурсивні практики вони досліджують?
3. Назвіть закордонних дослідників дискурсу. Які саме дискурсивні практики вони досліджують?
4. Який сугестивний вплив здійснюють ЗМІ на людину?

5. Назвіть дві складові масмедійного дискурсу.
6. Поясніть поняття «медіа» і «масова комунікація»
7. Назвіть комплекс ознак та елементів масово-інформаційного дискурсу
8. Що таке конститутивність, інституційність, нейтральність масово-інформаційного дискурсу?.
9. Поясніть поняття вартісного орієнтиру в контексті масмедійного дискурсу.
10. Мета, цінності, тематика медійного дискурсу культури –це...
11. Поясніть масмедійний дискурс як типову ситуацію масової комунікації
12. Назвіть учасників масмедійного дискурсу культури .
13. Що таке діссенса орієнтованість медійного дискурсу культури?.
14. Назвіть методи аналізу медійного дискурсу культури.
15. Що таке якісний аналіз медійного дискурсу культури?
16. Розкрийте динаміку взаємодії журналістики і культури.
17. Якою є соціокультурна динаміка в умовах культурного плюралізму?
18. Що таке культурна соціалізація?
19. Окресліть хронотопічне в міжкультурній масовій комунікації.
20. В чому полягає специфіка інформації в соціокультурних комунікаціях?
21. Назвіть Три М сучасності. Яка роль ЗМІ у цій тріаді?
22. В чому полягає динаміка цінностей в системі культури минулого і сучасності?
23. Обґрунтуйте думку про те, що журналістика є феноменом культури.
24. Назвіть нові форми організації інформації сучасного медіа дискурсу культури.

25. Що, на Вашу думку, забезпечує діалог культур?.
26. В чому полягають особливості мультикультурного соціального простору?
27. Охарактеризуйте Інтернет-журналістику як новий культурний і цивілізаційний феномен.
28. Що таке інформаційний глобалізм?
29. Охарактеризуйте роль ЗМІ у формуванні культуроцентризму.
30. В чому полягають особливості культурологічного пізнання світу і роль ЗМІ у цьому пізнанні?
31. Роль ЗМІ в системі аксіологічного пізнання світу.
32. Роль ЗМІ у процесі формування світогляду

5.2. Зразок «нульового» варіанту залікового білету

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

Рівень вищої освіти – магістр

Галузь знань: 06 «Журналістика»

Спеціальність 061 «Журналістика»

Навчальна дисципліна

МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС КУЛЬТУРИ

Варіант №0

1. Назвіть методи аналізу медійного дискурсу культури (15 балів).
2. Роль ЗМІ в системі аксіологічного пізнання світу (15 балів).

*Затверджено на засіданні кафедри політичних наук. Протокол №___ від «___»
20__ року.*

Завідувач кафедри
Підготувала

І.А. Мейжис
Л.В. Броннікова

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на заліку згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 4 відповіді)	4 x 5 = 20	Протягом семестру
2.	Підсумкова контрольна робота	15	14 тиждень
3.	Підготовка індивідуального завдання	35	Протягом семестру
4.	Залік	30	Заліково-іспитова сесія
	Всього	100	

Завдання для самостійної роботи

Індивідуальне завдання складається з двох частин – теоретичної та практичної. Студент обирає два із запропонованих теоретичних питань і надає відповідь обсягом 4 сторінки (інт. 1. 5, шрифт 14). Максимальна кількість балів за цю частину завдання – 20 б. Практична частина індивідуального завдання передбачає відповідь обсягом 2 стор. Максимальна кількість балів – 15.

Орієнтовний варіант підсумкової контрольної роботи(максимальна кількість балів – 15) за темами 1- 10 згідно програми курсу «Медійний дискурс культури» :

1. Назвіть основні ознаки медійного дискурсу.
2. Завдання ЗМІ у сучасній культурі.
3. Що таке інформаційний глобалізм?

Вимоги до контрольної роботи

Критеріями оцінювання виступають: повна правильна відповідь на кожне питання 5 балів (3x5=15); відповідь повна, але з деякими недоліками - 4 бали (3x4=12); відповідь неповна - 3 бали (3x3=9).

6.2. Критерії оцінювання

Опитування на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;

- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні джерела

1. Арутюнова Н. Истоки, проблемы и категории прагматики / Н. Д. Арутюнова // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1985. – С. 5–30.
2. Гаврилова М. Критический дискурс-анализ в современной зарубежной лингвистике / М. В. Гаврилова. – СПб., 2003.
3. Желтухина М. Масс-медиаальная коммуникация : языковое сознание – воздействие –суггестивность / М. Р. Желтухина // Язык, сознание, коммуникация. – М., 2003. – С. 9–29.
4. Зильберт Б. Социо-психолингвистическое исследование текстов радио, ТВ и газеты / Б. А. Зильберт. – Саратов, 1986.
5. Йоргенсен М. Дискурс-анализ. Теория и метод / М. В. Йоргенсен. – Х., 2008. – 352 с.
6. Кожемякин Е. Дискурс-анализ как междисциплинарный проект : между методом и идеологией / Е. А. Кожемякин // Научные ведомости БелГУ. Серия : Гуманитарные науки. – 2015. – Т. 25. – № 6 (203). – С. 5–12.
7. Кирсанова Н. Метафорическое моделирование политического дискурса [Электронный ресурс] / Н. П. Кирсанова. – Режим доступа : <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-CL1&d=HASHda9426d24ec8afd5703c8.5.6.17>.
8. Макаров М. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М., 2003.
9. Морозова Е. Проблема значения в свете современных семантических теорий / Е. И. Морозова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 635. – С. 114–117.
10. Потапенко С. Сучасний англомовний медіа-дискурс : лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти : [монографія] / С. І. Потапенко. – Ніжин, 2009.
11. Солганик Г. О закономерностях развития языка газеты в XX веке / Г. Я. Солганик // Вестник Моск. ун-та. Журналистика. – 2002. – № 2. – С. 39–53.

12. Филлипс Л. Дискурс-анализ. Теория и метод / Луиза Дж. Филлипс, Марианне В. Йоргенсен – Х. , 2004. – 336 с.
13. Франко О. Про етнокультурний підхід до дослідження мови / О. Б. Франко // Каразінські читання : Людина. Мова. Комунікація : [мат. ІХ Міжнар. наук. конф.]. – Х. , 2010. – С. 319–320.
14. Шевченко І. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [монографія] / І. С. Шевченко, О. І. Морозова ; [під заг. ред. І. С. Шевченко]. – Харків , 2005. – С. 233–236.

7.2. Додаткові джерела

1. Кожемякин Е. Массовая коммуникация и медиадискурс: к методологии исследования / Е. А. Кожемякин // Научные ведомости 10 Белгородского государственного университета. — 2010. — № 2 (73). — Вып. 11. — С. 13-21.
2. Добросклонская Т. Вопросы изучения медиатекстов (опыт исследования современной английской медиаречи) / Т. Г. Добросклонская. — М., 2005.
3. Добросклонская Т. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь: учебн. пособ. / Т. Г. Добросклонская. — М., 2008.
4. Желтухина М. О содержании дискурса масс-медиа / М. Р. Желтухина // Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка. — Луганськ, 2007. — № 11 (128), Ч. 1. — С. 27-40.
5. Кравець М. Культурологія: розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації. – Львів, 2000, 2019.